

Styregruppemøde for udtagningskonsulenterne

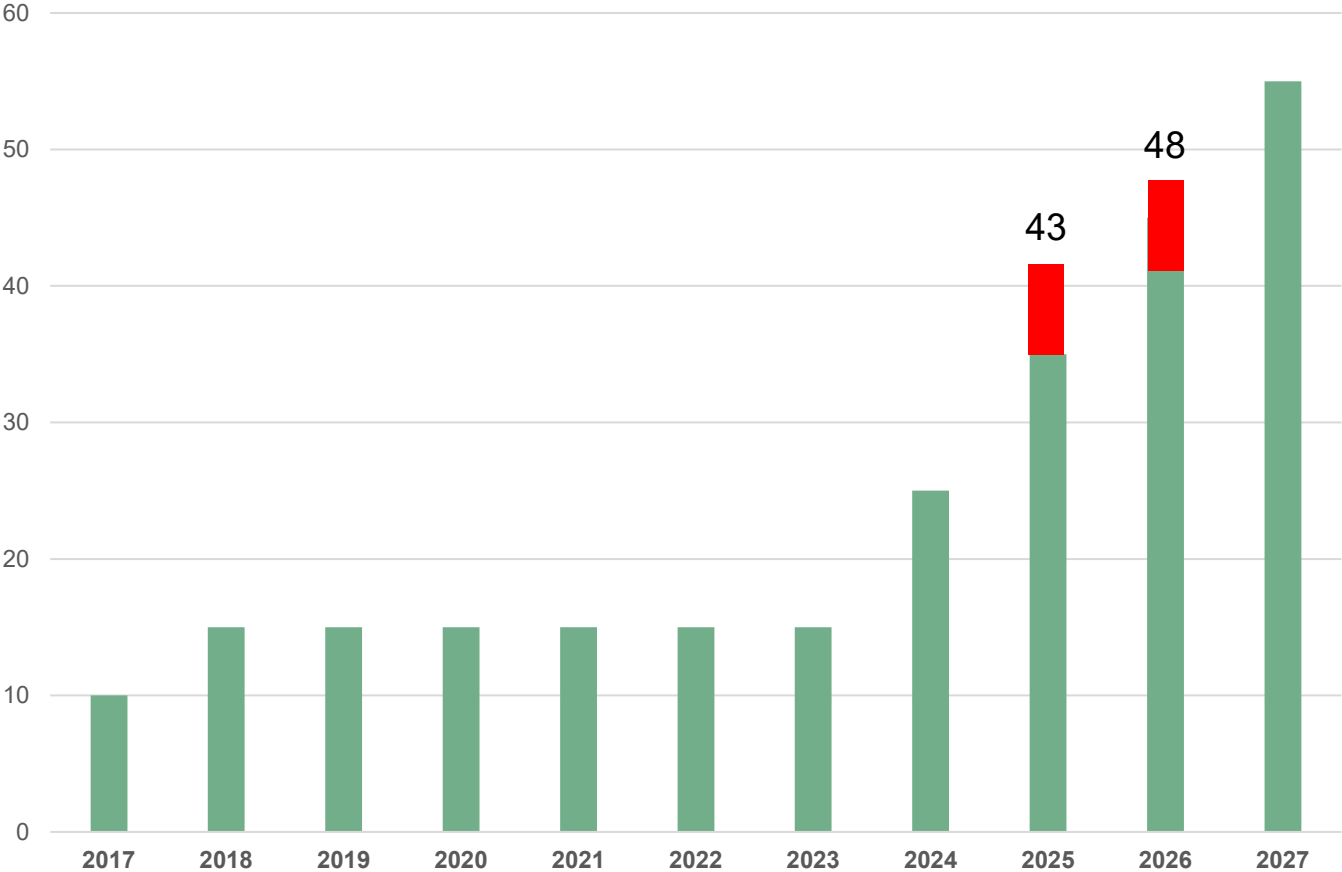
Udtagningskonsulenterne

STØTTET AF
Promilleafgiftsfonden for landbrug

Dagsorden

10:00-10:10	1. Velkomst og indledende nyt, herunder nye deltagere (Lisbeth Henriksen)
10:10-10:40	2. KLs erfaringer med status på omlægningsplanerne, herunder lodsejerinddragelse og overvejelser om implementering af planerne (Gunilla Ørbech, KL)
10:40-11:00	3. Naturstyrelsens nye og udvidede opgaver, herunder opmanding og kvælstofvådområder (Kristian Hansted, NST)
11:00-11:10	4. Status på opnormering med flere udtagningskonsulenter, herunder budget for 2025 og 2026, efteruddannelse (Simon Bjorholm)
11:10-11:20	5. Indsats for tydeliggørelse af udtagningskonsulenternes rolle (Irene Wiborg)
11:20-11:30	6. Udsendt materiale om minivådområder i relation til omlægningsplaner (Irene Wiborg)
11:30-11:40	7. Erfagruppe/arbejdsgruppe om små vådområder, herunder ifht. ny tilskudsordning (Simon Bjorholm)
11:40-12:00	8. Kommende arealregulering, herunder mulig efterspørgsel på udtagningskonsulentbistand i samspil med øvrige aktører (Lisbeth Henriksen indleder den fælles drøftelse)
12:00-12:30	9. Vejle Kommunes arbejde med helhedsprojekter i samarbejde med øvrige aktører (Bo Levesen og Klaus Enevoldsen, Vejle Kommune)
	10. Eventuelt.
12:30-13:15	Frokost
13:15-15:00	Felttur til vådområdeprojekt ved Ravning v/Bo Levesen

4 Budget og opnormering

Ansøgningsfrist og bevillingsramme

Der er afsat i alt **41,5 mio. kr.** til udtagningskonsulenter i 2026.

Særopslaget er åbent for ansøgning. Ansøgningsfristen er **den 18. september 2025 kl. 12.**

Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug

Der afsættes 10 mio. kr. årligt i 2022-2027 til **udtagningskonsulenter**.

Aftale om akutpakke til forbedring af vandmiljøet

Tabel 1

Akutpakke for forbedring af vandmiljøet i fjorde og kystvande - forslag til samlet udmøntning

Mio. kr. 2024-PL	2024	2025	2026	2027
Udtagningskonsulenter	15,0	15,0	10,0	

Aftale om et Grønt Danmark

Parterne er enige om, at regeringen skal arbejde for, at **udtagningskonsulenter**nes nuværende økonomiske ramme videreføres og øges frem til og med 2027 svarende til, at der afsættes ekstra 10 mio. kr. i 2025, 20 mio. kr. i 2026 og 40 mio. kr. i 2027, idet **udtagningskonsulenter**nes rolle udvides i forhold til i dag.

LRS	Johanna Højgaard
LRS	Leif Busk
Fjordland	Magnus Møller Rasmussen
Fjordland	Erik Fjendbo Jørgensen
LRS	Johanna Højgaard
SAGRO	Frederik Steen Hansen
SAGRO	Emil Haugaard Smed
Spiras	Anne Katrine Thomsen
Velas	Sebastian Behnke
VKST	Line Søndergaard Olsen

10 konsulenter i 2024

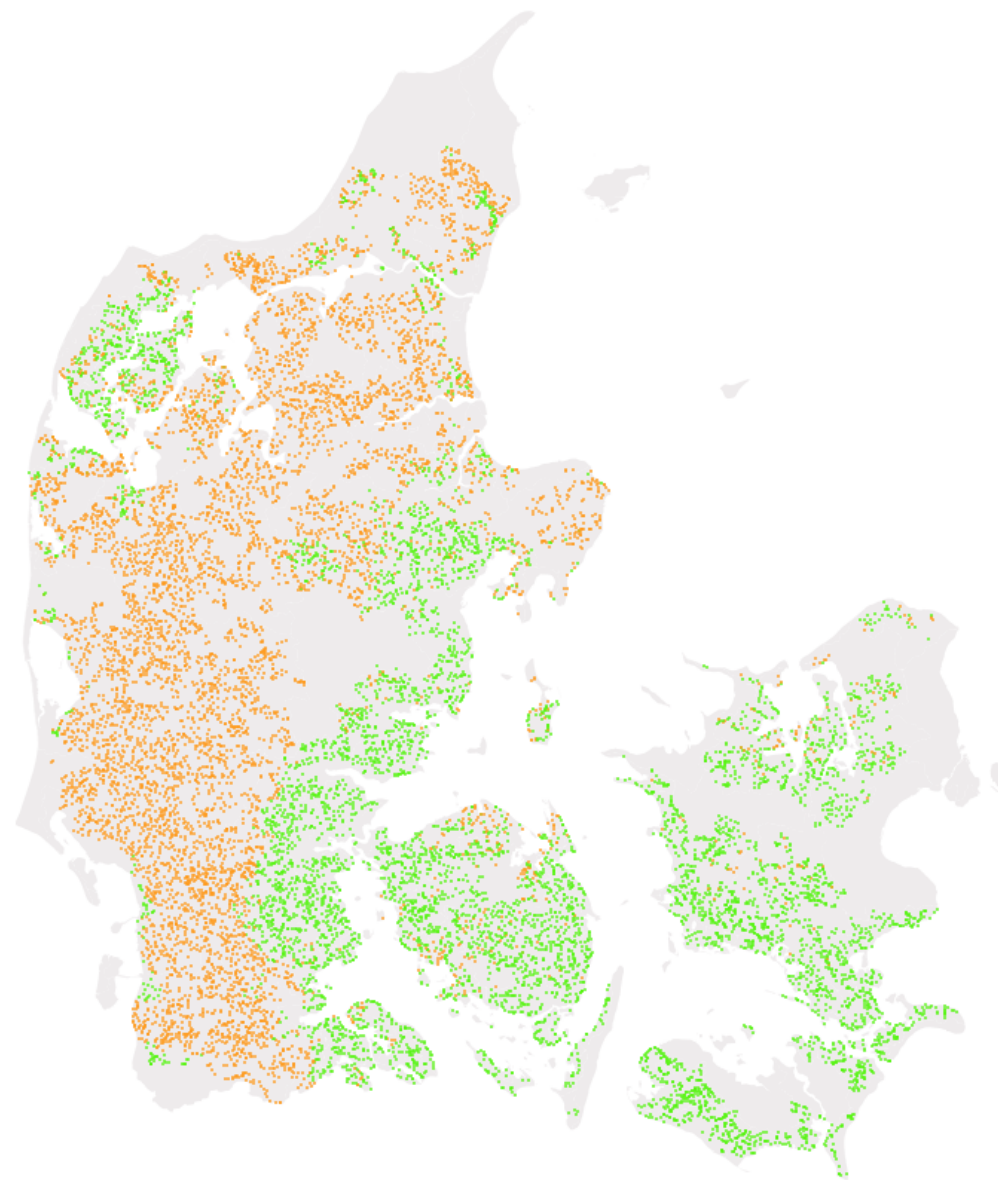
16 konsulenter i 2025

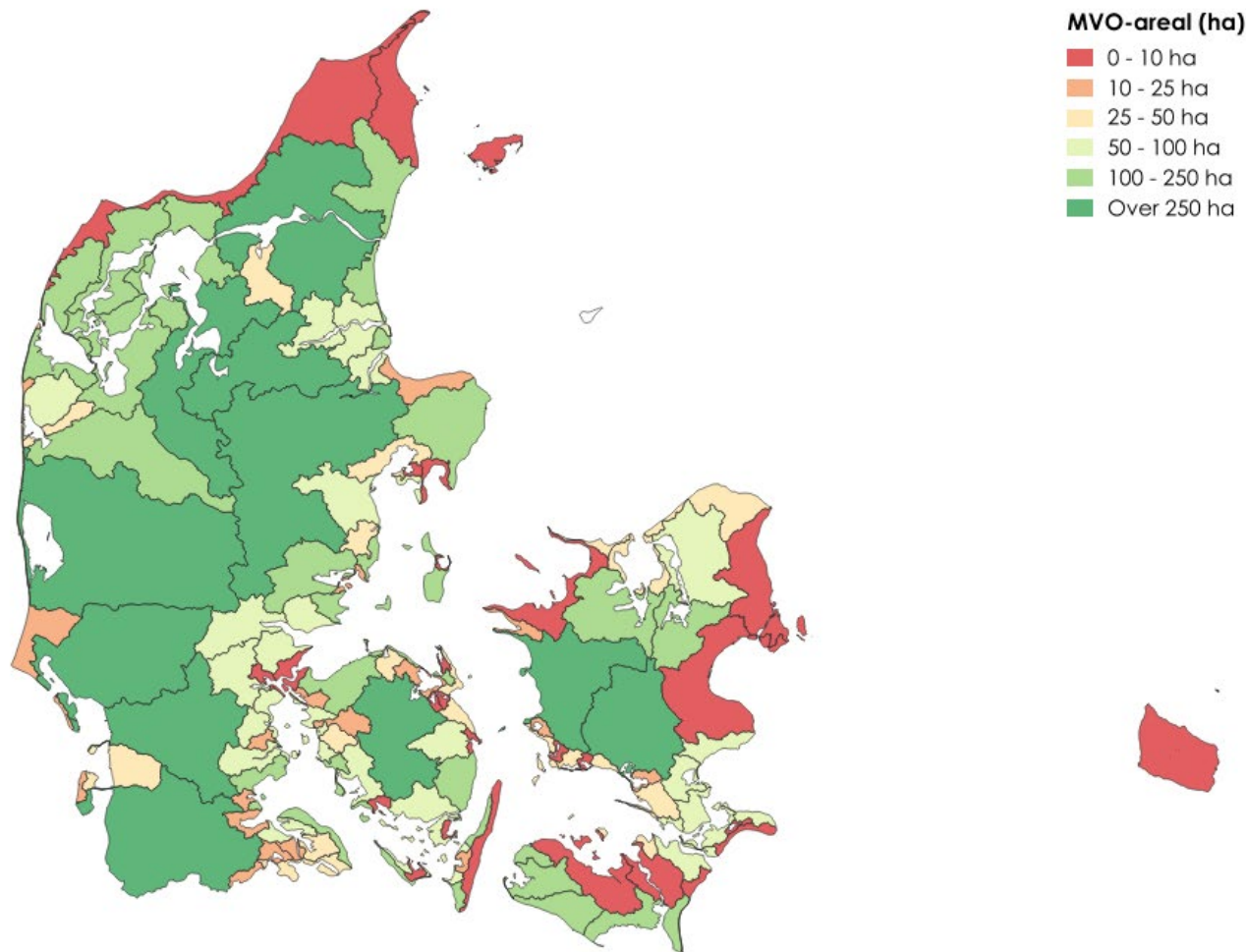
Agrovi	Camilla Holm Fritzen
Agrovi	Kirsten Marie Risbjerg
VKST	Tina Hovmand
VKST	Nicolai Elmo Jensen
Østdansk Landboforening	Cecilie Larsen
Agillix	Mette Tiselius
Agillix	Jeanette Fryhstyk
Fjordland	Freja Odgaard Pedersen
Spiras	Caroline Liliendahl Larsen
Spiras	Mads Alnor Schmidt
LRS	Morten Mortensen
Fjordland	Mads Petersen Ostenfeld
Velas	Frederik Klitgaard
Velas	Jeppe Dalgaard Bjerre
Velas	Frederik Møller Ingwersen
SAGRO	Emil Neidhardt
LRS	Johannes Find Loeb

	Titel	Indhold / Fokus	Sted	Tilmelding senest 1 uge før mødet
19.08.2025	Introdag på SEGES	General introduktion til projektet og opgaven som udtagningskonsulent. I vil blive introduceret til afrapporteringskrav, vores kommunikationsmateriale, spillet med andre aktører og ikke mindst få en gennemgang af de IT-programmer, I skal arbejde i.	SEGES Innovation	Til Britt Heftholm på: bhr@seges.dk
26.08.2025	1. kursusdag med screeningsværktøjer	Introduktion til og arbejde med de forskellige screeningsværktøjer: Landmand.dk og SCALGO. Hvor i landskabet kan de forskellige virkemidler placeres: minivådområder og vådområder. Medbring gerne en eller flere egne cases – CVR-nummer på en lodsejer, der vil have screenet for muligheder eller har en konkret projektplacering eller projektide) Med besigtigelse af minivådområde	Hotel Koldingfjord	Til Britt Heftholm på: bhr@seges.dk
27.08.2025	2. kursusdag med screeningsværktøjer	Introduktion til og arbejde med de forskellige screeningsværktøjer: Landmand.dk og SCALGO. Hvor i landskabet kan de forskellige virkemidler placeres: minivådområder og vådområder. Medbring gerne en eller flere egne cases – CVR-nummer på en lodsejer, der vil have screenet for muligheder eller har en konkret projektplacering eller projektide) Med besigtigelse af afbrudte dræn, genslyngede vandløb, lavbund	Haraldskær	Til Britt Heftholm på: bhr@seges.dk
11.09.2025	3. kursusdag med screeningsværktøjer	Introduktion til og arbejde med de forskellige screeningsværktøjer: Landmand.dk og SCALGO. Hvor i landskabet kan de forskellige virkemidler placeres: minivådområder og vådområder. Medbring gerne en eller flere egne cases – CVR-nummer på en lodsejer, der vil have screenet for muligheder eller har en konkret projektplacering eller projektide) Med besigtigelse af fast-track vådområde	Vejle eller Assens Kommune	Til Britt Heftholm på: bhr@seges.dk
01.09.2025	Temadag: Natur på lavbundsjord	AfholdeTil Britt Heftholm på: bhr@seges.dk s af SEGES Natur som en del af udtagningsprojektet	Silkeborg-området Gl. Skovriddergaard, Silkeborg? https://glskov.dk/moede-konference/konferencelokaler/ (en del af Ferskvandscentret)	Til Britt Heftholm på: bhr@seges.dk
Fælles arbejdsdage med fokus på minivådområder (4 dage fastlagt indledningsvist)				
02.09.2025	1. fælles arbejdsdag med fokus på minivådområder	Eget arbejde med MapInfo og sparring med erfaren udtagningskonsulent – gennemføres kun i det omfang, der er tilmeldte udtagningskonsulenter, der ønsker det.	Nyborg Strand	Til Britt Heftholm på: bhr@seges.dk
17.09.2025	2. fælles arbejdsdag med fokus på minivådområder	Eget arbejde med MapInfo og sparring med erfaren udtagningskonsulent – gennemføres kun i det omfang, der er tilmeldte udtagningskonsulenter, der ønsker det.	Nyborg Strand	Til Britt Heftholm på: bhr@seges.dk
30.09.2025	3. fælles arbejdsdag med fokus på minivådområder	Eget arbejde med MapInfo og sparring med erfaren udtagningskonsulent – gennemføres kun i det omfang, der er tilmeldte udtagningskonsulenter, der ønsker det.	Nyborg Strand	Til Britt Heftholm på: bhr@seges.dk
14.10.2025	4. fælles arbejdsdag med fokus på minivådområder	Eget arbejde med MapInfo og sparring med erfaren udtagningskonsulent – gennemføres kun i det omfang, der er tilmeldte udtagningskonsulenter, der ønsker det.	Nyborg Strand	Til Britt Heftholm på: bhr@seges.dk
09.09.2025	SGAVs informationsmøde om udtagningsordningerne	SGAV afholder den årlige udtagningsdag den 9. september. I år retter programmet sig især mod nye kommunale medarbejdere og nye udtagningskonsulenter, der skal arbejde med realisering af omlægningsprojekter. På dagen kan man bl.a. blive klog på de forskellige tilskudsordninger, fokus på hvem der gør hvad og hvornår i et omlægningsprojekt, og ikke mindst hvordan vi sammen skaber det gode samarbejde alle aktører imellem.	Hotel Fredericia	-
24.09.2025	Faglig dag med fokus på værktøjer til arbejde med minivådområder	Gennemgang af fagligt materiale på teams: - Kogebog for minivådområder - Betingelser for udtagningskonsulent-arbejde - Dimensioneringsregneark - Projektbeskrivelse til entreprenør - Opgavebeskrivelse til landinspektør - Dagsorden til overleveringsmøde - Tjekliste til gennemgang af færdigt projekt - Evt. support på installation af MapInfo - Besigtigelse af MVO - Relevant for: Nye udtagningskonsulenter, der skal arbejde med minivådområder	Teamsmøde	Til Britt Heftholm på: bhr@seges.dk
08.10.2025	Faglig dag med fokus på vådområder og lavbundsprojekter	- Udtagningskonsulent-oplæg og drøftelse af roller - Gennemgang af tilskudsordningerne (Malthe) - Teknisk forundersøgelse (Karsten Dollerup) - Felttur med besigtigelse af færdigt projekt (Karsten Dollerup)	Haraldskær	

5. Indsats for tydeliggørelse af udtagningskonsulenternes rolle

6. Udsendt materiale om minivådområder i relation til omlægningsplaner

Kystvandopland	Samlet MVO-areal (ha)	Sandjord (ha)	Lerjord (ha)
Ringkøbing Fjord	720,76	691,65	29,11
Randers Fjord, indre	530,44	291,02	239,42
Knudedyb	529,5	373,14	156,36
Nibe Bredning og Langerak	451,09	370,92	80,17
Lister Dyb	430,3	364,07	66,23
Grådyb	411,32	405,52	5,8
Bjørnholms Bugt, Riisgårde Bredning, Skive Fjord og Lovns Bredning	362,14	358,35	3,79
Hjarbæk Fjord	334,99	326,38	8,61
Karrebæk Fjord	309,61	14,55	295,06
Odense Fjord, Seden Strand	276,44	45,2	231,24
Jammerland Bugt og Musholm Bugt	268,28	6,54	261,74
Nissum Fjord, Felsted Kog	238,69	228	11,05
Kås Bredning og Venø Bugt	222,52	125,25	97,27
Nissum Bredning	220,69	95,91	124,78
Isefjord, indre	217,09	23,38	193,71
Thisted Bredning	204,14	54,45	149,69
Femerbælt	172,89		173
Horsens Fjord, indre	157,9	16,93	140,97
Lillebælt, syd	154,09	13,11	140,98
Løgstør Bredning	150,09	120,51	29,58
Nordlige Lillebælt	137,71	15,76	121,95
Langelandssund	130,97	2,37	128,6
Djursland Øst	127,75	121,04	6,71
Nakskov Fjord	125,82		126
Rødsand og Bredningen	121,13		121,13
Kattegat, Aalborg Bugt	120,33	84,48	35,85
Århus Bugt syd, Samsø og Nordlige Bælthav	114,89	37,5	77,39
Roskilde Fjord, indre	108,52	3,96	104,56
Vejle Fjord, ydre	99,7		99,7
Det sydfynske Øhav	98,64		98,64
Fakse Bugt	90,22		90,22
Grønsund	83,79		83,79
Kolding Fjord, indre	80,62	3,09	77,53
Vejle Fjord, indre	76,91	19,86	57,05
Stege Bugt	76,7		76,7
Haderslev Fjord	72,77	5,96	66,81
Roskilde Fjord, ydre	70,97	12,54	58,43
Holckenhavn Fjord	70,52	1,22	69,3
Nissum Fjord, ydre	68,51	59,93	8,58
Århus Bugt og Begtrup Vig	67,41	13,85	53,56
Helnæs Bugt	65,22	12,74	52,48
Lillebælt, Bredningen	61,88	4,93	56,95
Mariager Fjord, ydre	60,59	54	6,79
Præstø Fjord	58,75		58,75
Mariager Fjord, indre	53,24	53,24	
Hejlsminde Nor	50,65		50,65

7. Erfagruppe/arbejdsgruppe om små vådområder

Foto: Assens
Kommune

8. Kommende arealregulering

Kollektive virkemidler og ny markregulering

Lisbeth Henricksen

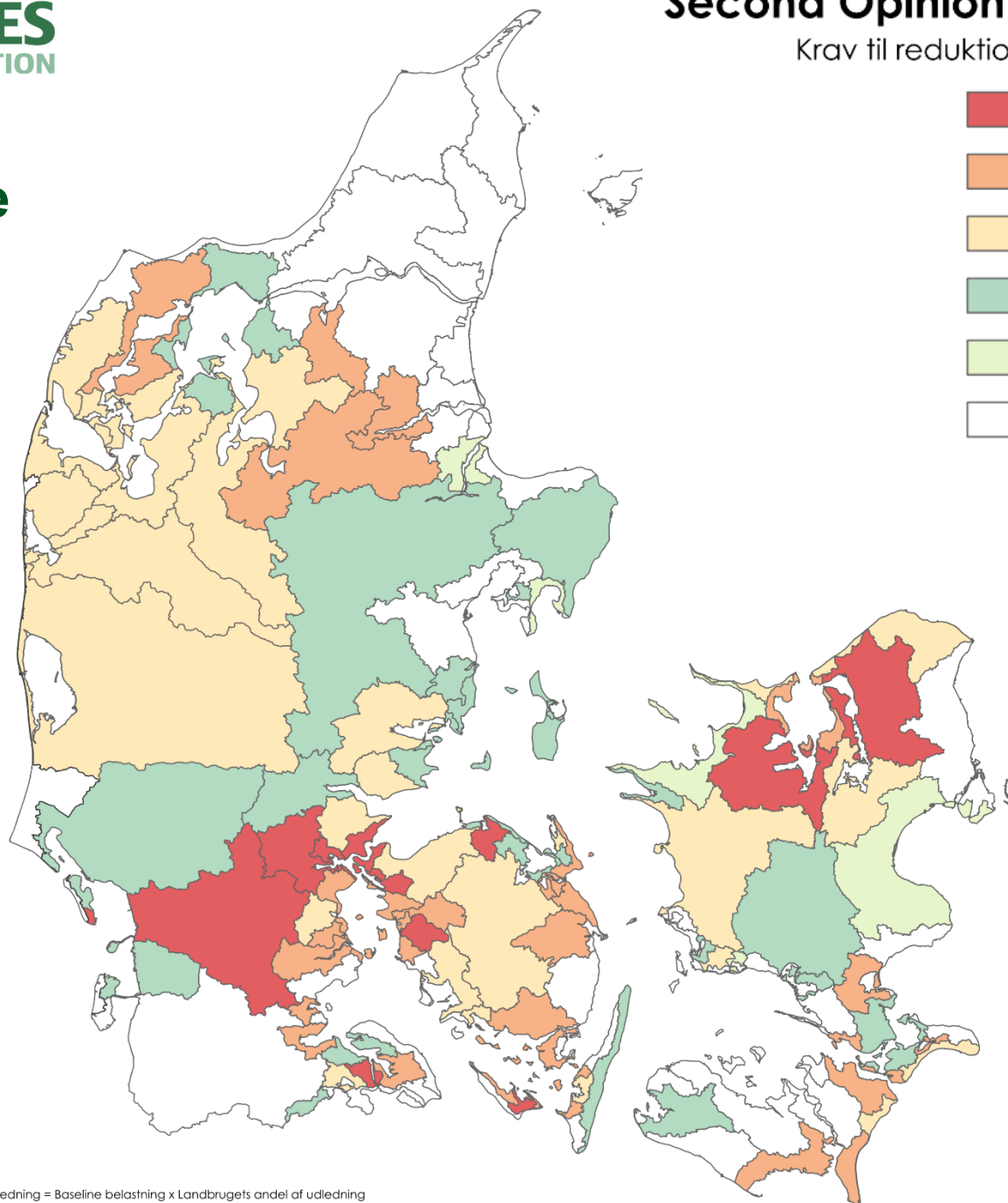

SEGES
INNOVATION

Krav til reduktion af landbrugsbetinget udledning

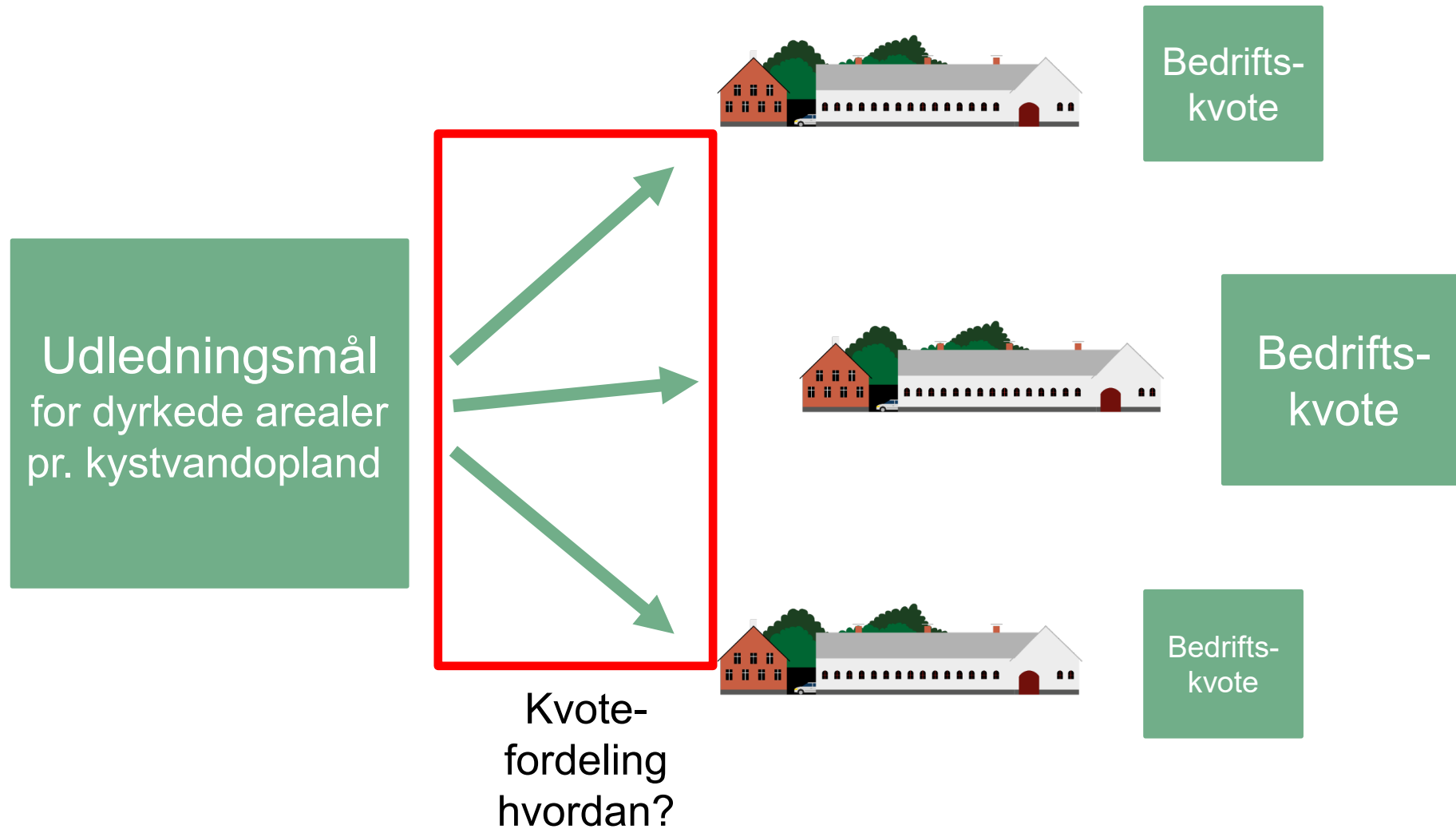
Grøn treparts aftale og kvælstof

- Over 80 %
- 60 til 80 %
- 40 til 60 %
- 20 til 40 %
- 1 til 20 %
- Uændret

Kortet viser IKKE
hvilke muligheder der er
for kollektive virkemidler

Fordeling af kvote på kvælstofudledning mellem bedrifter

Modeller til fordeling af kvoter på kvælstofudledning

FLAD-model: Ens kvote pr. ha til alle marker i et kystvandopland

VISA-model: Kvoter fordeles i forhold til en beregnet referenceudledning

Referenceudledningen beregnes med samme afgrøde i alle marker (vinterhvede);
men ud fra markens faktiske jordtype;
normale nedbør og kvælstofretention.
Sikrer ens reguleringstryk uanset retention mv.

Litteratur:

DCA rådgivningsnotat april 2024. Ny udledningsbaseret arealregulering (NUAR).

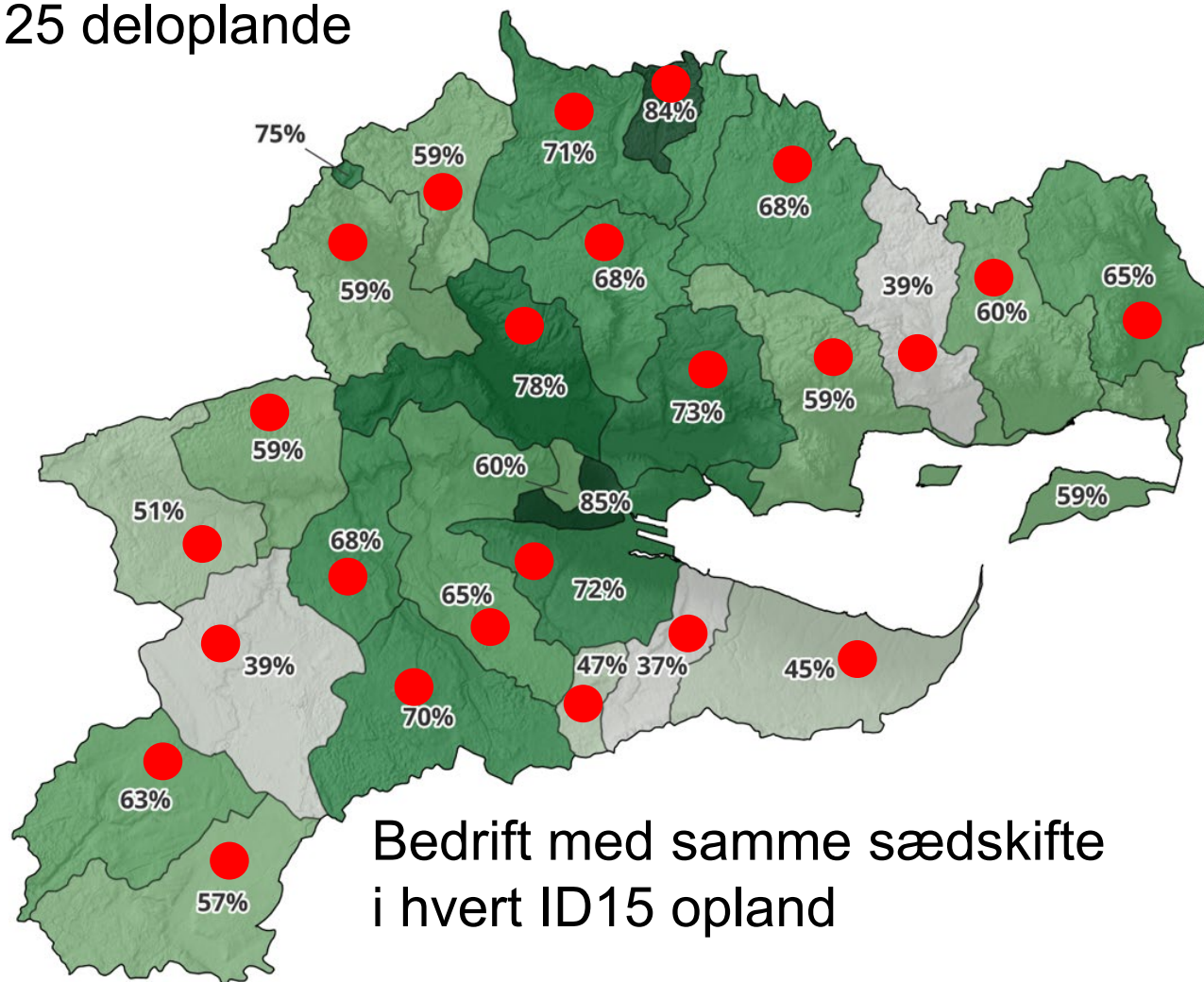
IFRO Udredning 2024/19. Økonomiske konsekvensberegninger fra ny kvælstofregulering.

IFRO Udredning 2024/25. Ny kvælstofregulering - Beregninger af tilpasningsomkostninger og kvælstofudledning til kyst ved øget braklægning.

IFRO Udredning 2024/29. Ny kvælstofregulering: Supplerende beregninger på variation i Tilpasningsomkostninger og braklægning ved øget reguleringstryk.

Horsens Fjord oplandet – eksempel på kvotefordeling

25 deloplande

Bedrift med samme sædskifte
i hvert ID15 opland

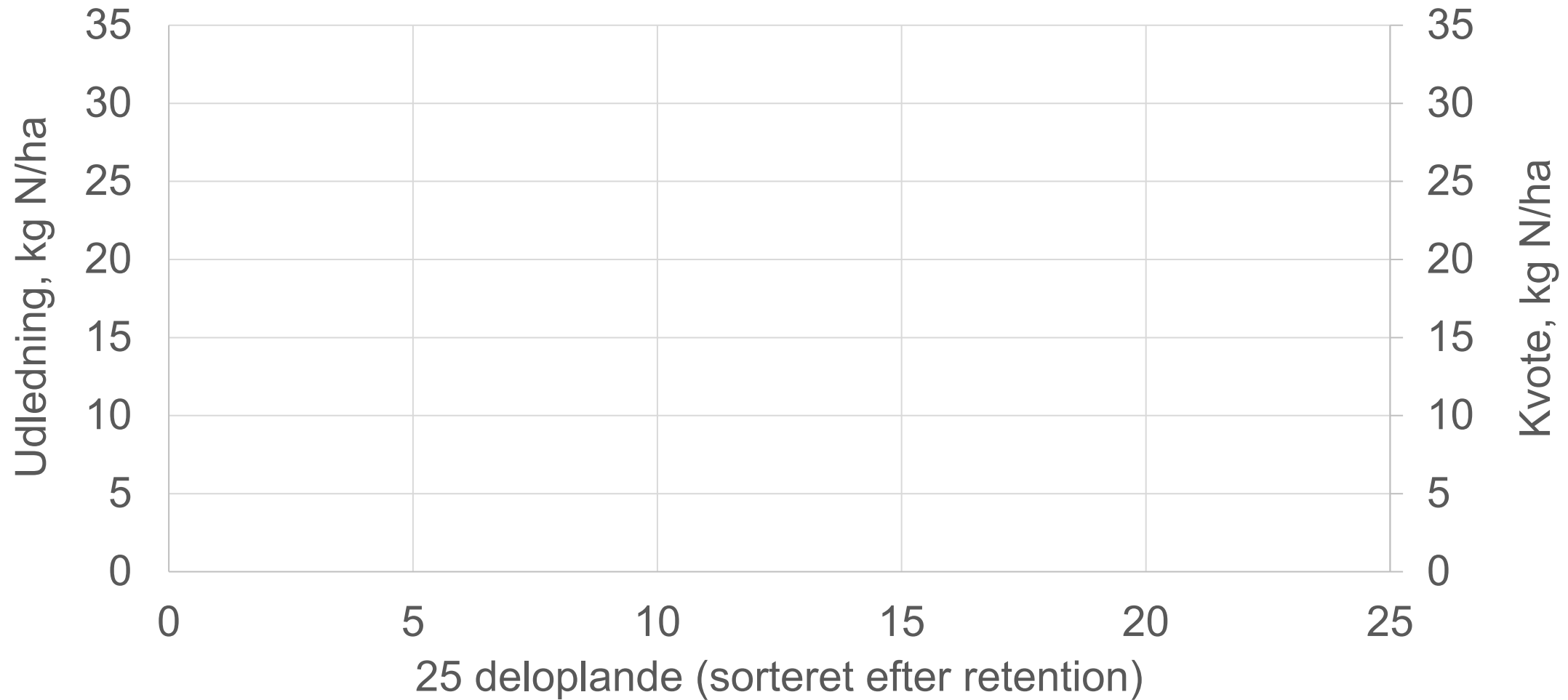
Dyrket areal	30.000 ha
Kvælstofretention	60% (37-84)

Eksempel:

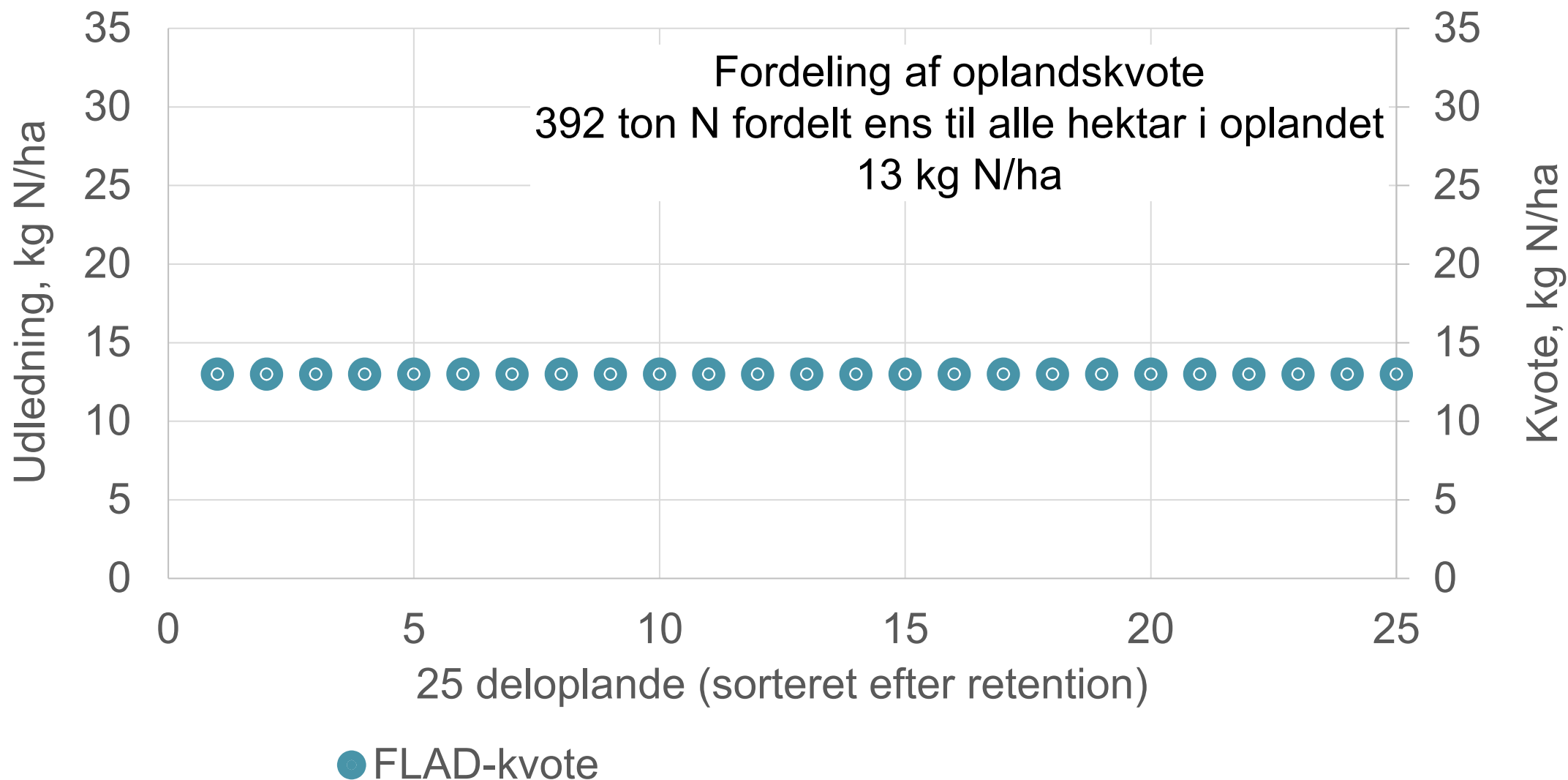
Målbekastning for dyrkede arealer	302 ton N
Kollektive virkemidler	-90 ton N
Oplandskvote mark- regulering (eksempel)	392 ton N

Eksempel – egne beregninger

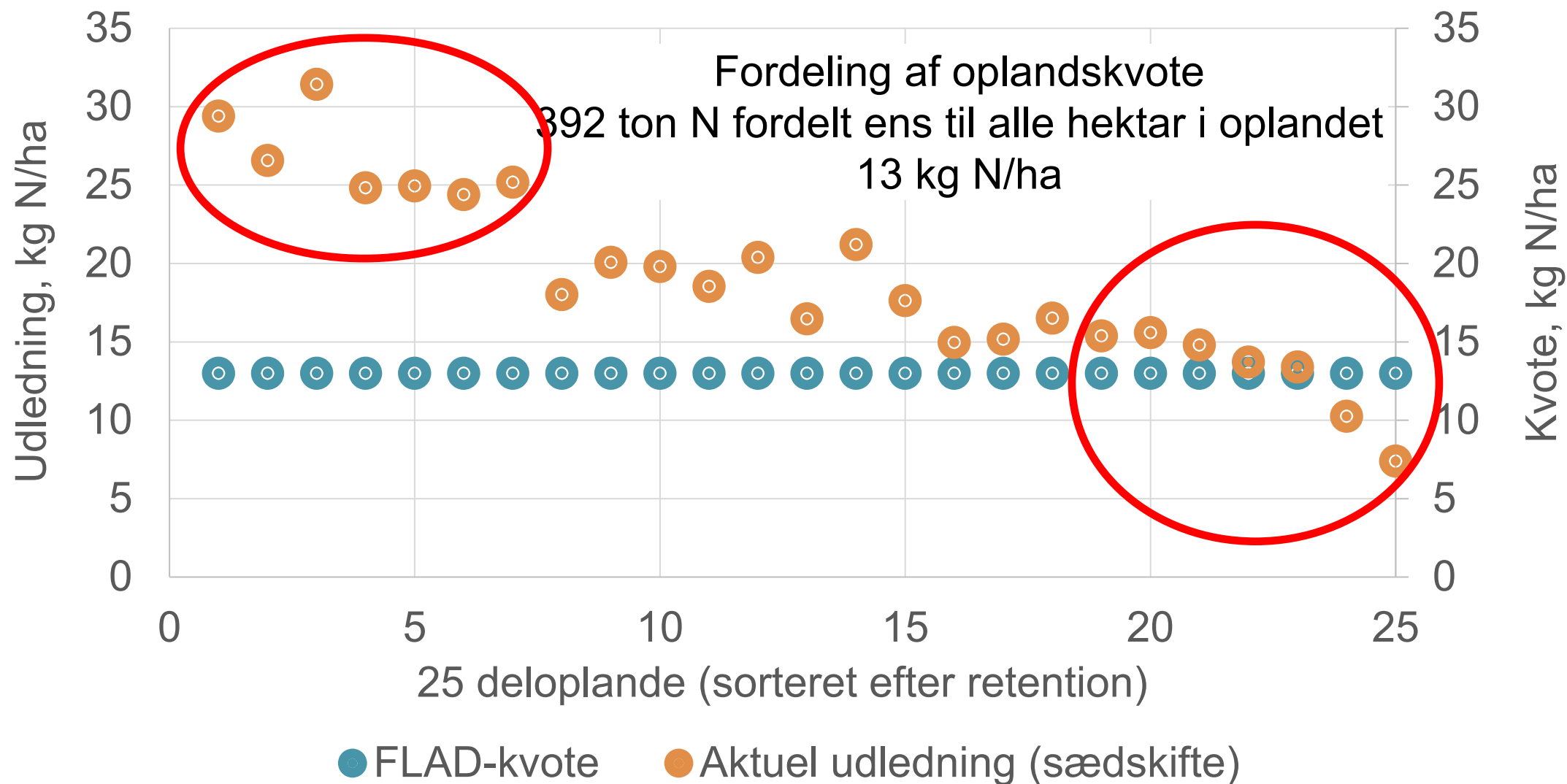
Udledningskvote tildelt efter FLAD-model

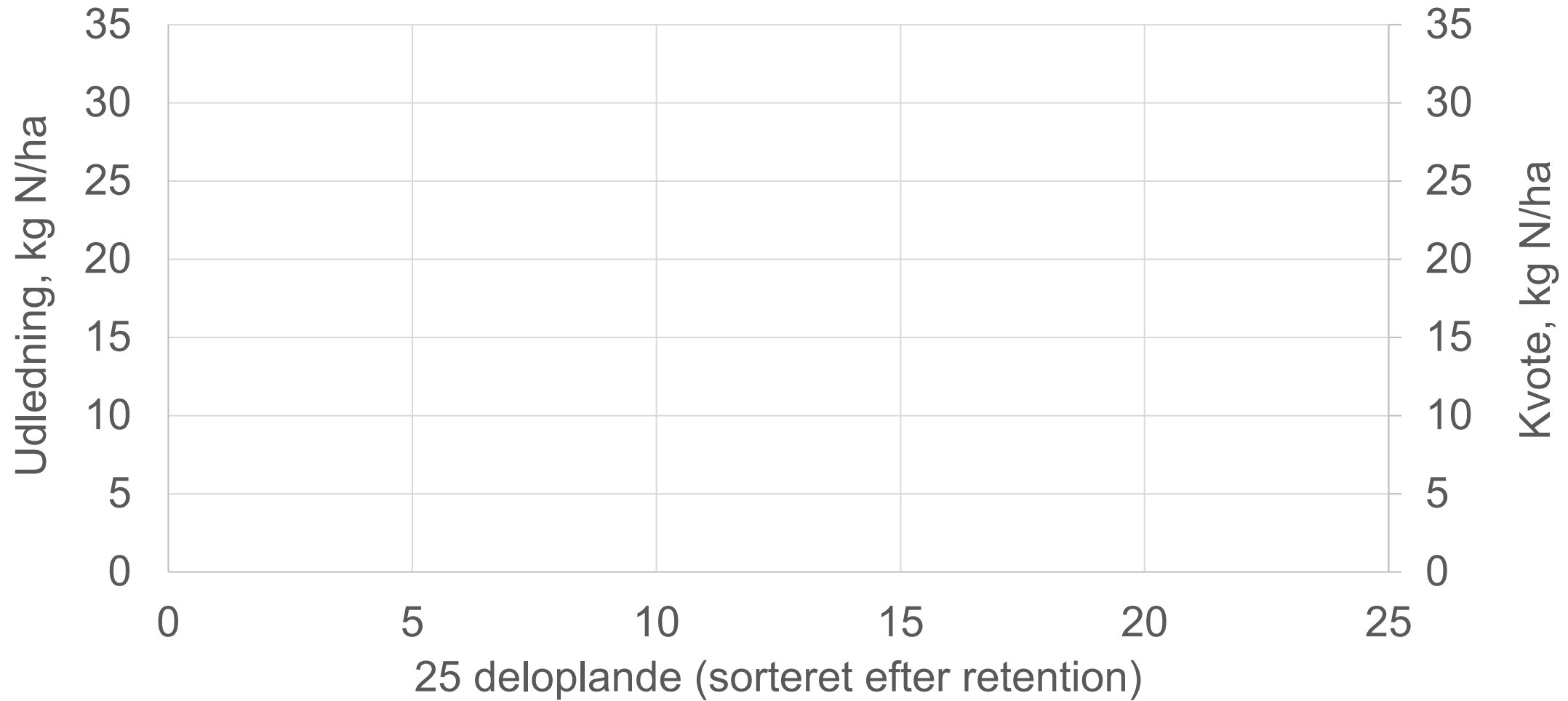
Udledningskvote tildelt efter FLAD-model

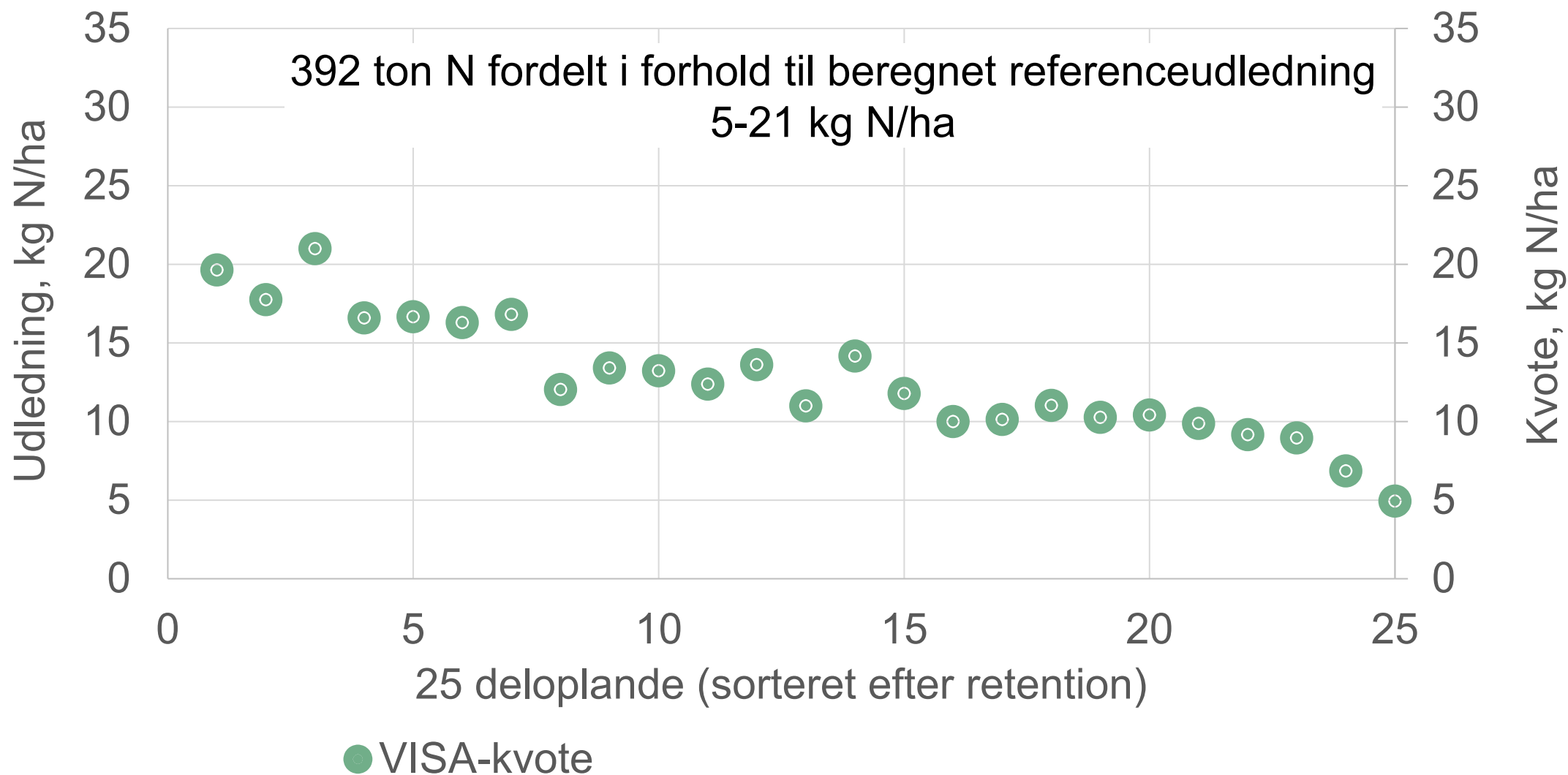
Udledningskvote tildelt efter FLAD-model

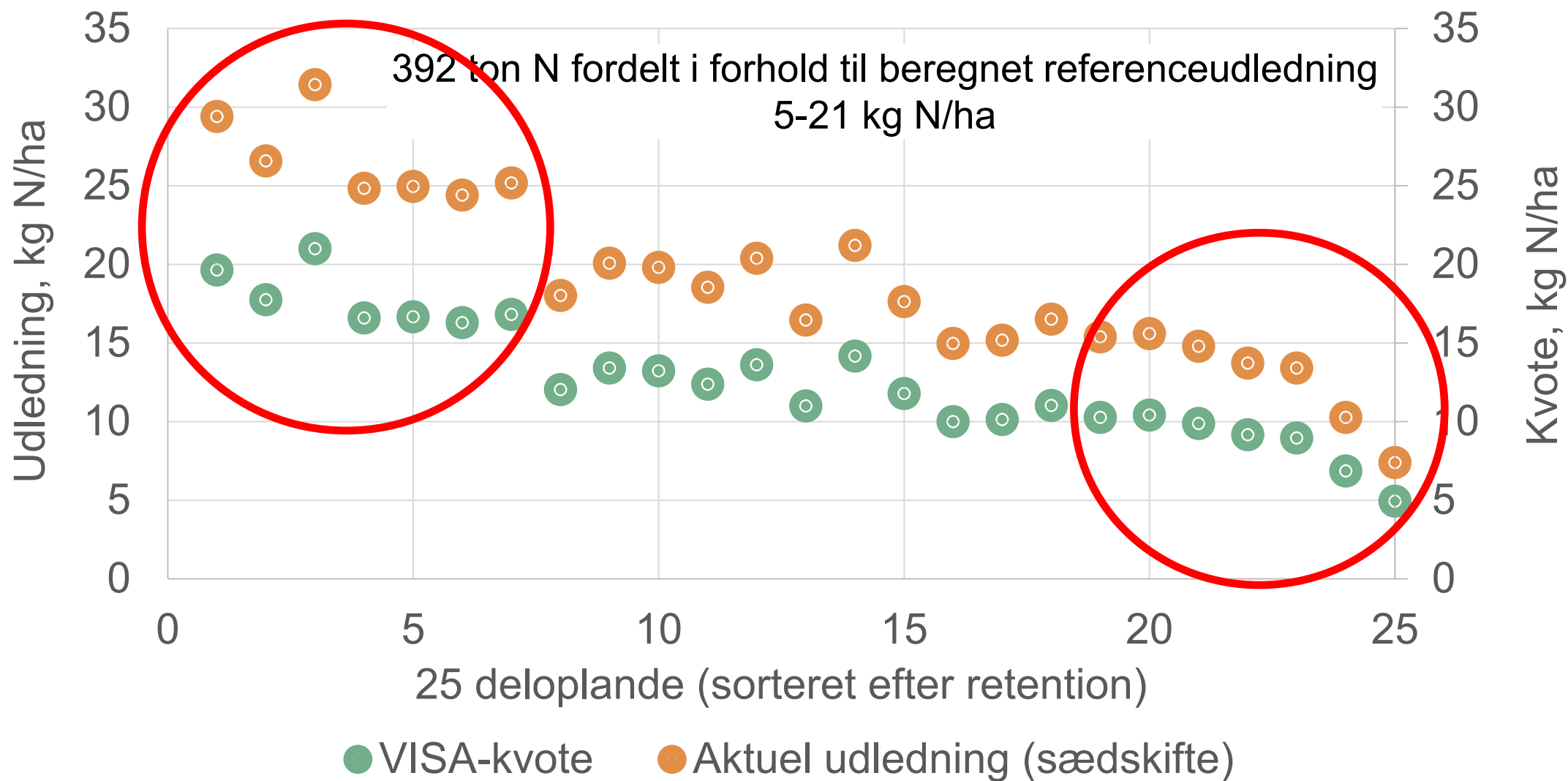
Udledningskvote tildelt efter VISA-model

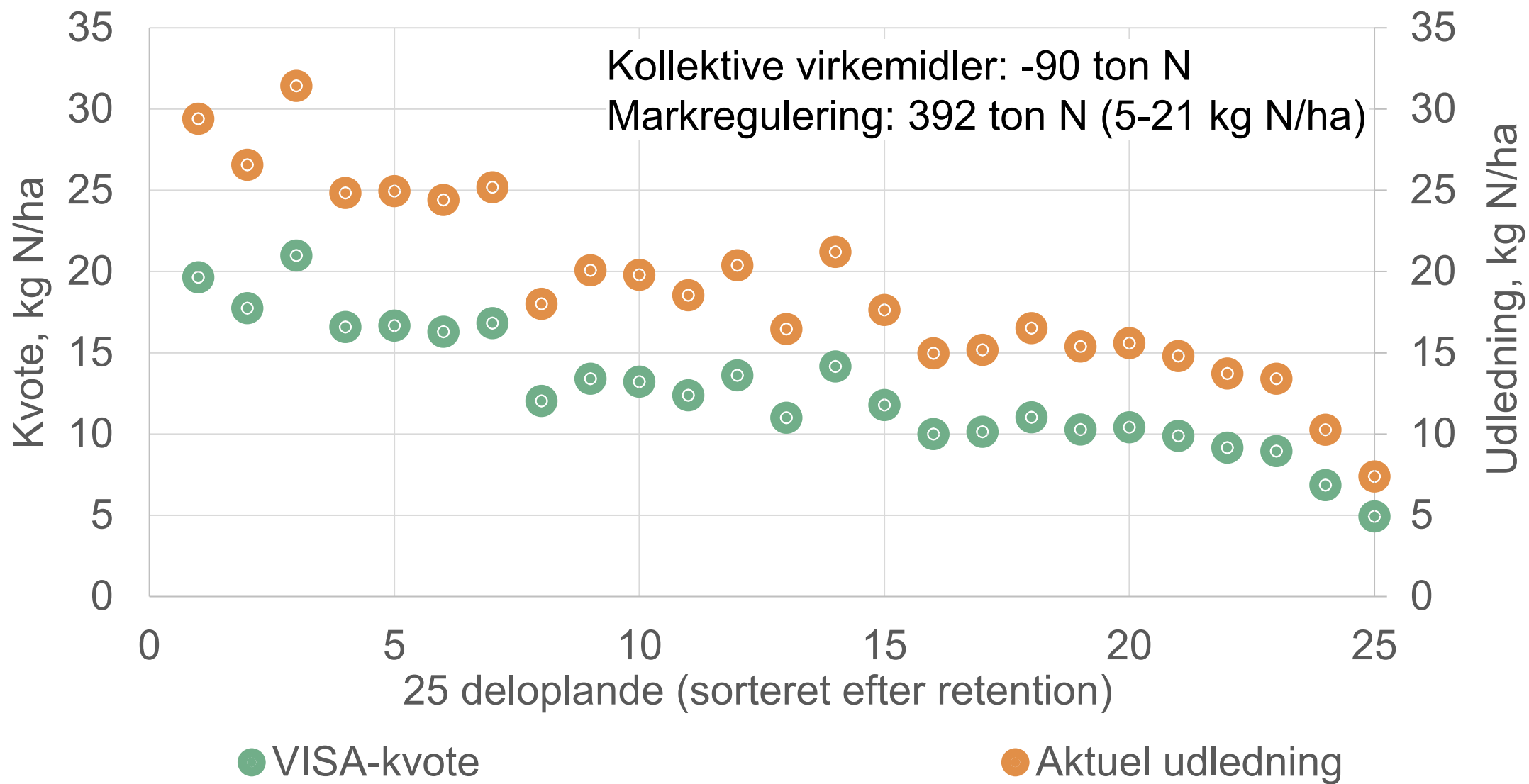
Udledningskvote tildelt efter VISA-model

Udledningskvote tildelt efter VISA-model

Markregulering udfases i takt med arealomlægning

Fuld fokus på vådområder og andre kollektive virkemidler

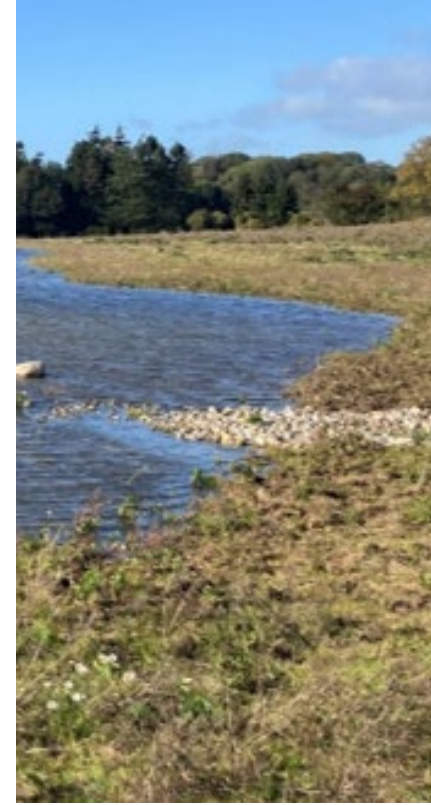
Vådområder

Lavbundsprojekt

Minivådområder

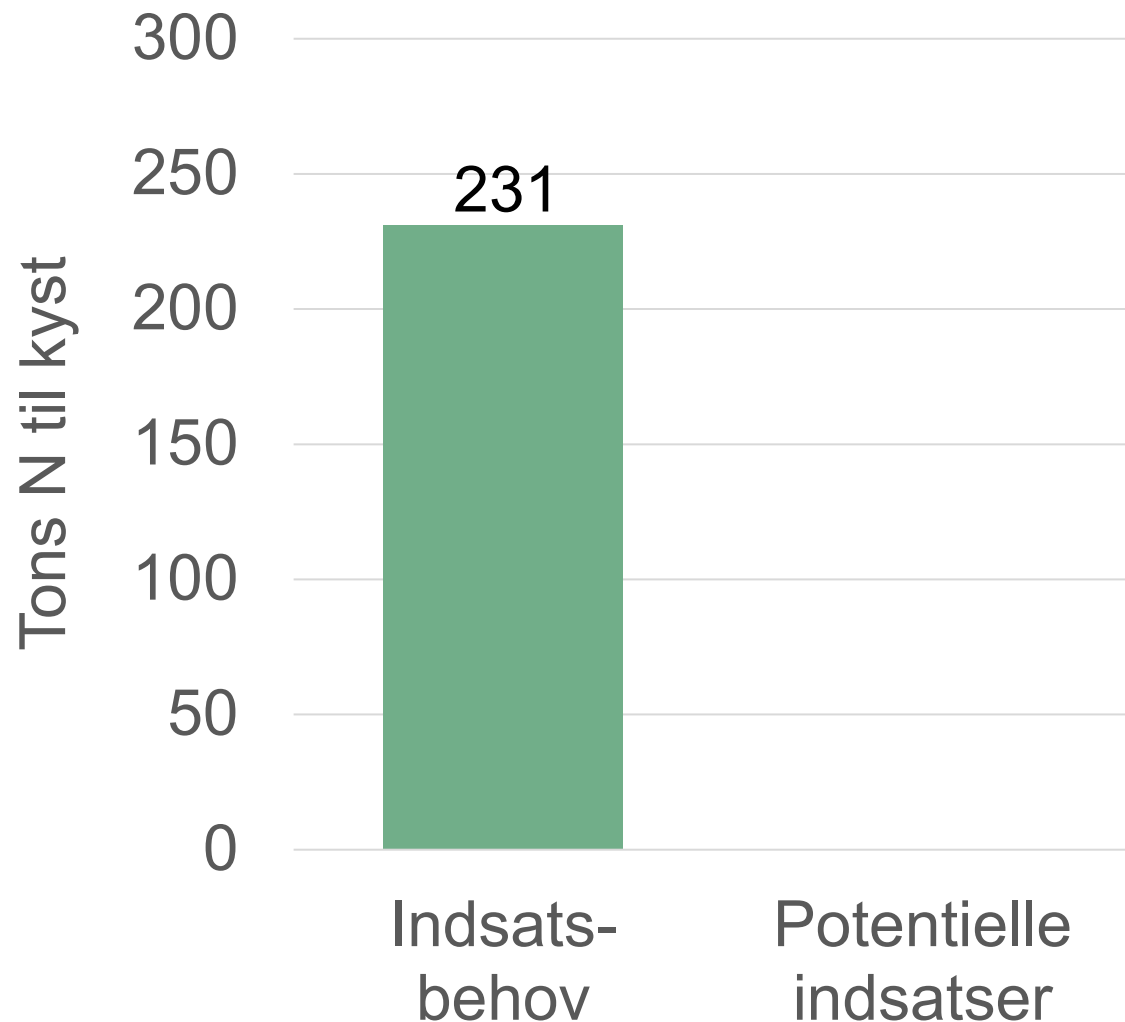

Afbrydning dræn
Bufferzoner mv.

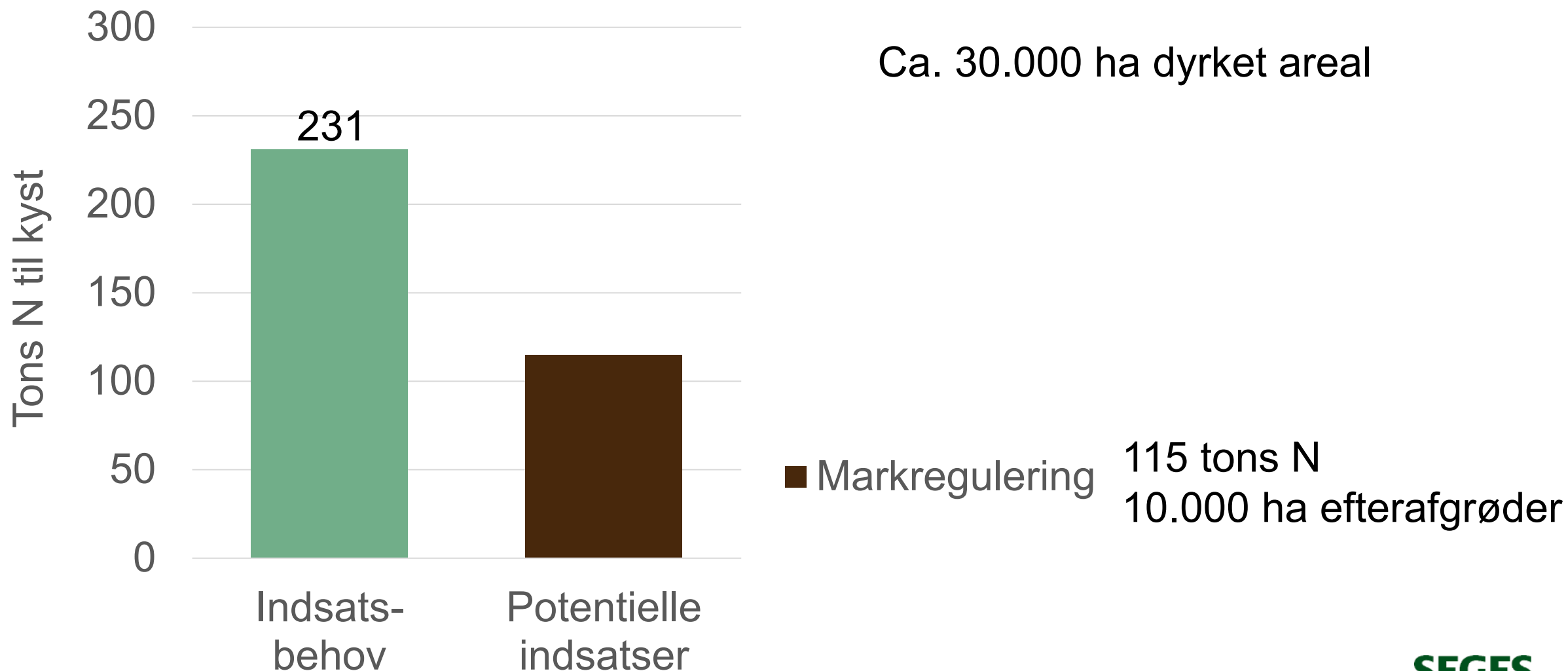
Vandreservoirs
Vanding m drænvand

Indsatsbehov og kvælstofindsatser – Horsens fjord indre

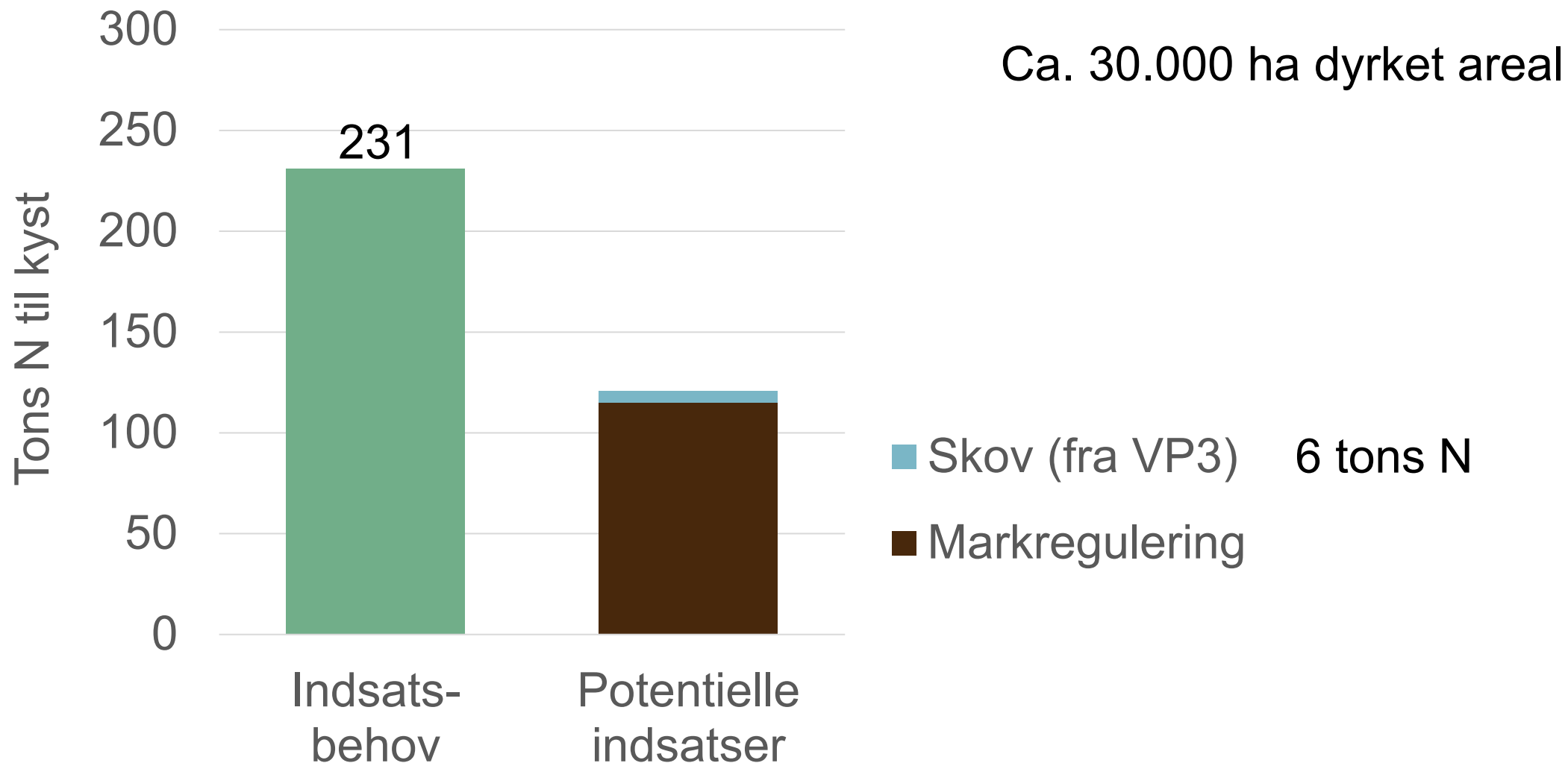

Ca. 30.000 ha dyrket areal.
Reducere udledningen til kyst
med ca. 8 kg N/ha.

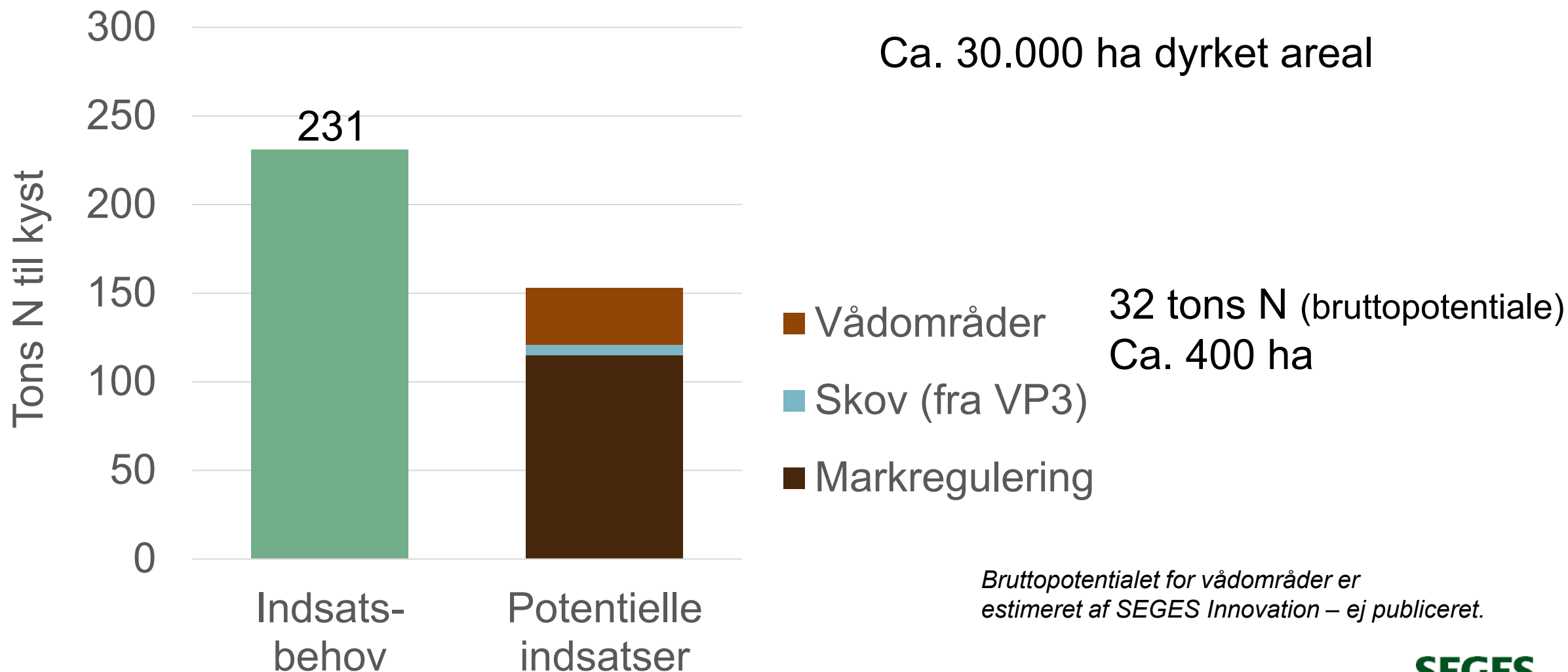
Indsatsbehov og kvælstofindsatser – Horsens fjord indre

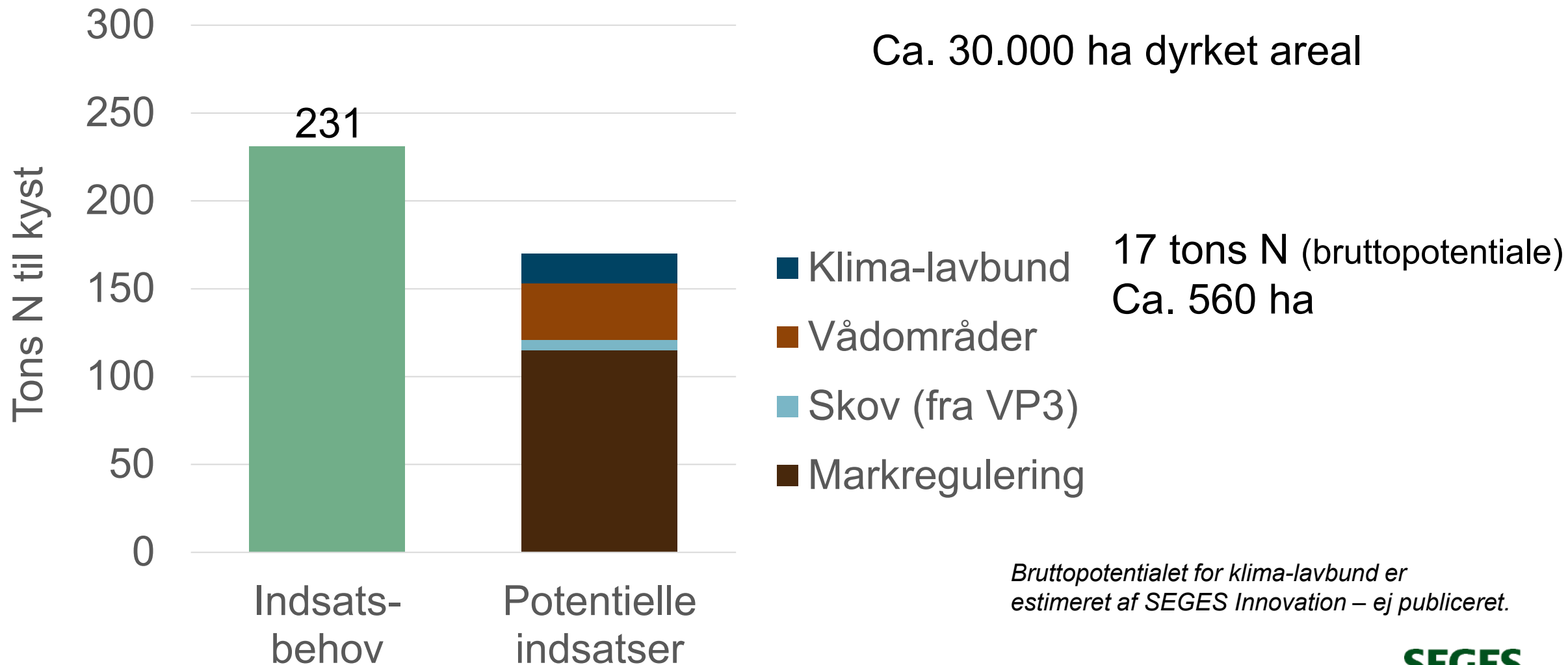
Indsatsbehov og kvælstofindsatser – Horsens fjord indre

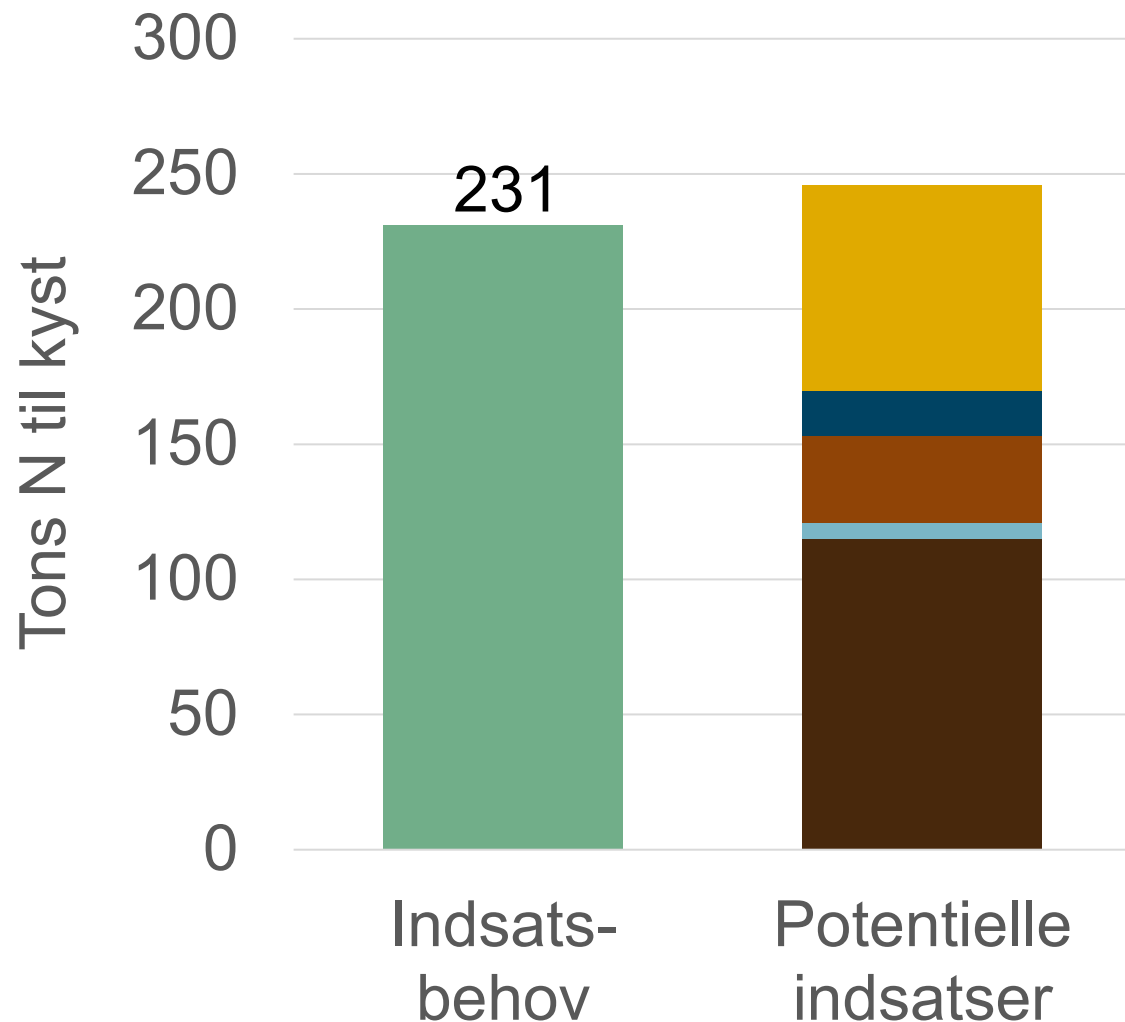
Indsatsbehov og kvælstofindsatser – Horsens fjord indre

Indsatsbehov og kvælstofindsatser – Horsens fjord indre

Indsatsbehov og kvælstofindsatser – Horsens fjord indre

Ca. 30.000 ha dyrket areal

■ Minivådområder

■ Klima-lavbund

■ Vådområder

■ Skov (fra VP3)

■ Markregulering

76 tons N (bruttopotentiale)

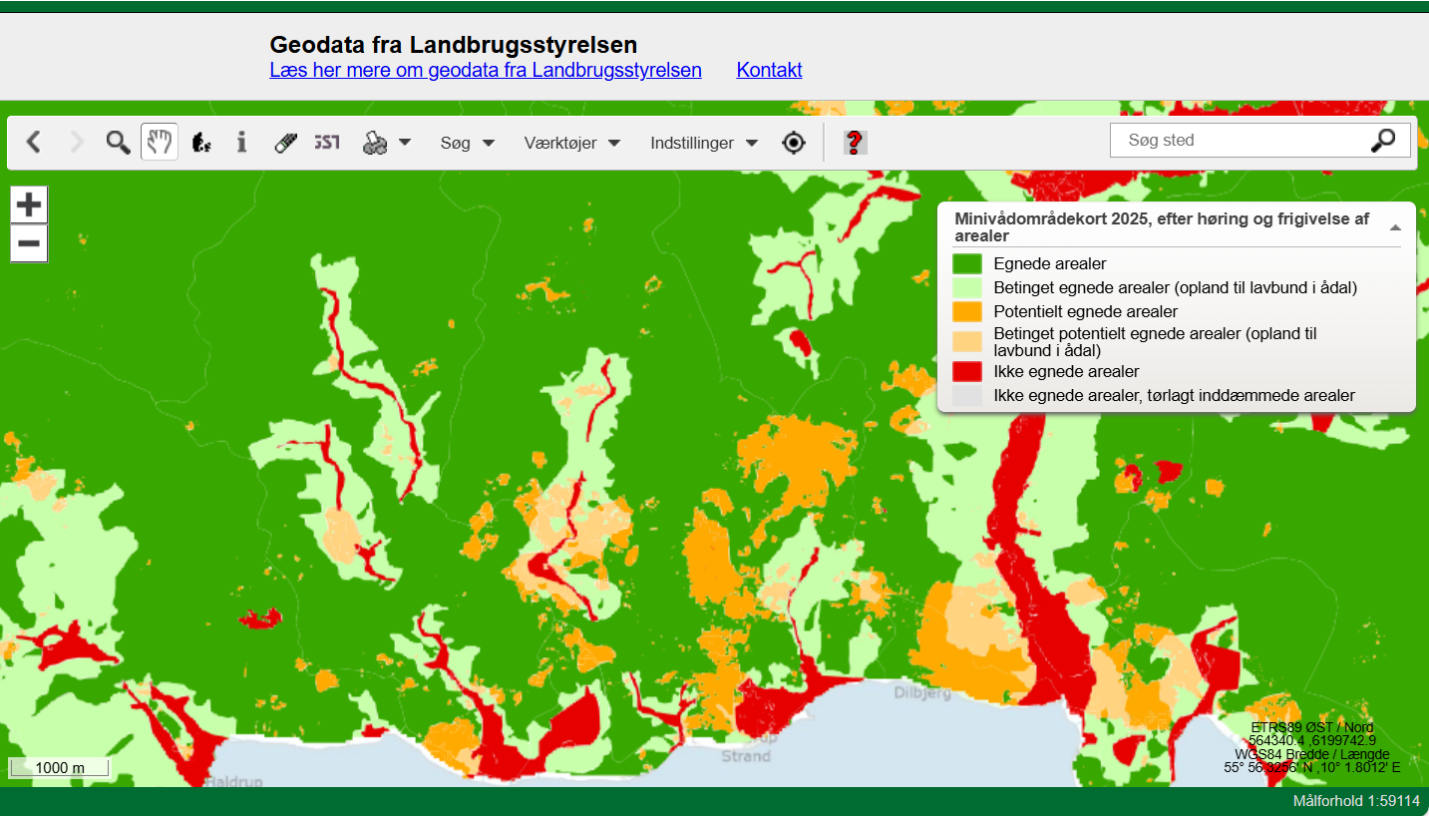
Ca. 190 ha / 270 anlæg

Ca. 19.000 ha opland

Bruttopotentialet for minivådområder er estimeret af SEGES – ej publiceret.

Placering af de forskellige virkemidler

- Oplagte placeringer til minivådområder
- Oplagte områder til genopretning af ådale
- Placeringer med flere muligheder, fx små "fast-track"-vådområder

Ler-procent $\leq$ 12	1.531.858
Ler-procent $\leq$ 12 og opland til lavbund i ådal	269.525
Tørlagt inddæmmet areal	46.294
Lavbund i ådal	308.393
Kulstofrige jorde	58.098
Kulstofrige jorde i opland til lavbund i ådal	11.646
Ler-procent $>$ 12	1.576.231
Ler-procent $>$ 12 og opland til lavbund i ådal	178.896
Drænet - Ler-procent $\leq$ 12	213.598
Drænet - Ler-procent $\leq$ 12 og opland til lavbund i ådal	34.317
	4.228.855